Článek v Jihomoravských ekolistech 2/2014

Téma: Jak roste zelená ekonomie

Proč usilovat o místní směnu – Rozleť se (LETS) v Brně

Téma: Jak roste zelená ekonomie

Tiskové PDF celého čísla

Proč usilovat o místní směnu: Rozleťse (LETS) v Brně

LETS (Local exchange trading system, česky místní výměnné systémy) jsou doplňkem k běžnému trhu, který využívá národní oficiální měny. Skupina pro lokální směnu existuje několik let i v Brně. Jak fungujeme a proč to vůbec děláme? Má to smysl si takhle „komplikovat“ život? A mají LETS i nějaký společenský užitek?

Národní měny jsou zpravidla konvertibilní (směnitelné) za jiné světové měny, a proto hovoříme o globálním trhu. Za koruny mohu nakoupit jablka od souseda, co má sad, i jablka z Nového Zélandu v nejbližším supermarketu. Za místní měnu, která směnitelná není, pořídím zboží a služby jen mezi členy „klubu“, kteří ji využívají.

V ekonomii existuje termín „lokální multiplikátor“. Jedná se o ukazatel toho, jak moc se ekonomické transakce odehrávají uvnitř uzavřeného systému (vesnice, města) a kolik peněz z něj mizí ven. „Chudý kraj“ dnes už nutně není ten, kde je chudá půda. Současná ekonomika je čím dál méně závislá na zemědělství, a čím dál víc závisí na průmyslu a službách. Proč tedy některé regiony jsou bohaté a jiné chudé? Do bohatých regionů proudí peníze zvenčí, zatímco z chudých regionů peníze, které v něm již jsou, mizí. Pokud na vesnici není místní obchod a všichni jezdí nakupovat do supermarketu ve městě, co vykompenzuje tento neustálý odtok peněz ven? Peníze se dlouho v takovém místě neohřejí – lokální multiplikátor je nízký. Pokud se podaří lokální multiplikátor zvýšit, budou všichni místní podnikatelé bohatší, aniž by museli šetřit, protože budou mít dost zakázek od jiných místních lidí. Celou situaci samozřejmě zjednodušuji, ale pro ilustraci častého problému dneška to myslím stačí. Místní výměnný systém je jednou z cest relokalizace – podpory místní ekonomiky. V době prosperity i ekonomické krize je ale ještě důležitější funkcí sociální koheze – obnovování (nejen sousedských) sociálních vazeb a jejich posilování.

Jak to děláme v Brně

Pokusů o místní směnu v polistopadovém Česku proběhlo několik. Po několika měsících až letech se ale skupiny zase rozpadly. Brněnská skupina s názvem Rozleť se funguje nepřetržitě od roku 2011, zčásti navazuje na dřívější projekt s názvem Rozlet. Máme přes 150 členů, kteří nabízejí a poptávají stovky různých služeb a zboží, od hlídání dětí, přes přebytky ze zahrádek, pečení kváskového chleba až po odbornější služby jako přeinstalování zavirovaného počítače. Pravidelně pořádáme osobní setkání, aby se lidé mohli osobně lépe poznat. Přes léto se tato setkávání konají zpravidla na zahradě některého z členů.

Na intranetu mohou naši členové zveřejňovat co nabízejí či poptávají a kontakty na sebe. Pro vyjádření transakce používáme virtuální zúčtovací jednotku s názvem „brněnský kredit“ – brk. Každý člen vstupuje do systému s nula „brky“ a může jít do plusu i do mínusu. Za kladný ani záporný stav účtu se neuplatňuje žádný úrok. Záporný stav účtu tedy není v pravém slova smyslu dluhem a není vůbec žádný problém, pokud někdo v mínusu je. Jinak by systém vlastně nefungoval – nikdo nemůže být v plusu, pokud někdo jiný není v mínusu. Součet účtů všech členů je vždy nula. Neexistuje žádná banka, která by byla schopná provádět multiplikovanou expanzi depozit, a tím posílat do ekonomiky peníze ve formě úročeného dluhu a ještě znehodnocovat úspory. Důležité je, aby každý člen bez výjimky měl komunitě co recipročně nabídnout a zároveň, aby to stejné cítil z komunity. Tak mezi všemi členy může proudit zboží a služby a nerozevírají se, tak jako v normální ekonomice, sociální nůžky mezi chudými a bohatými. Dochází i k tomu, že je některý z členů dlouhodobě v plusu, nebo v mínusu. V tu chvíli se musí společně vymyslet, jak takový stav narovnat – je to klíčové pro důvěru všech v systému místní měny. Chronicky „plusový“ člověk má pocit, že druhým moc dal a málo dostal zpátky, chronicky „mínusový“ člověk zase od ostatních víc čerpá, než dává. Není to pro toho v „mínusu“ důvod se naučit nějakou dovednost, jež budou ostatní členové skutečně poptávat, a zvýšit tak svou žádanost na trhu lokální směny?

Inkluzivní systém

Na zapojení se v LETSu není nutné ani mít velký kapitál, ani chodit po úřadech a vyřizovat živnost. LETS je pro studenty, osoby na mateřské dovolené, důchodce, nezaměstnané i pracující. Můžeme proto říct, že je inkluzivní: dává šanci všem, i těm, kterým by se plnohodnotné podnikání v normální ekonomice nevyplatilo nebo na něj neměli schopnosti či odvahu, nebo při pohovorech v klasickém zaměstnání by spíše byli těmi, jimž personalisté děkují za zájem, ale dál s nimi ve firmě nepočítají. Participace v LETSu je společensky prospěšnou volnočasovou aktivitou, při níž se nejen spotřebovávají ekonomické statky, ale i nové vznikají, a to nikoli v prostředí korporátního světa, ani soukromého podnikání a zpravidla ani družstevnictví. Užitečnost LETSu pro podporu sociální rovnosti a budování komunit naznačil již výzkum Colina Williamse publikovaný v Journal of Public Policy v r. 1996. když zkoumal dopady LETSu v britském městečku Totnes. Nebýt tamějšího LETSu, téměř 40 procent hodnoty přes něj vyprodukované by vůbec nevzniklo.

LETS a právo

Jelikož směna v rámci LETSu je příležitostná, není soustavná a za účelem dosažení zisku, nejedná se o podnikání v pravém slova smyslu. Navíc „brněnský kredit“ není konvertibilní s korunou a adekvátně vyjádřit jeho kurz vůči koruně. Proto LETS není vhodnou platformou pro ty, kteří by chtěli jejím prostřednictvím systematicky podnikat: takový člověk by měl problém při podávání daňového přiznání, musel by jej patrně podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů zdaňovat jako ostatní

příjmy a nějak přepočítávat výši příjmu na koruny. Ale jak přesně má převést brky na koruny a jakou odvést daň z příjmu, to zákon neříká. Finanční úřad se členem LETSu nestane, aby daň dostal v brcích, a směnárna brků na koruny ani obráceně ještě nevznikla. Proto o LETS hovoříme jako o systému komplementární (doplňkové) měny, neboť si neklade za cíl oficiální měnu nahradit - to ostatně právní řád ani neumožňuje.

Jak LETS založit

Každý LETS je jiný a závisí na lidech, kteří jej tvoří, a na ekonomickém prostředí, ve kterém vyrůstá. Zatímco v Brně se víc směňují „zbytné“ služby jako masáže či kurzy tance, v jiných regionech, například na Jesenicku, kde je mnohem větší nezaměstnanost a kde skoro na každý třetí dům je uvalena exekuce, se LETS stává víc prostředkem ekonomické nutnosti a směňují se např. truhlářské práce a pytle brambor. Naznačují to alespoň statistiky, jež máme k dispozici na sdíleném serveru s dalšími LETS skupinami.

K založení vlastního LETS je potřeba pěti až sedmi „tahounů“ (v ekonomickém žargonu „tvůrců trhu“), kteří alespoň zkraje spolu budou více směňovat a motivovat i ostatní k takové směně (tj. dodají takovému mikrotrhu potřebnou likviditu) a celkem 15 – 20 členů, jež budou pořádat minimálně jednou měsíčně setkání pro vzájemnou socializaci a výměnu. Takovou zkušenost má Alena Suchánková, permakulturní designérka, jež pomohla založit již několik LETS skupin, tu brněnskou nevyjímaje. Fenomén několika „tvůrců trhu“ provádějící většinu transakcí (odpovídají známému Paretovu pravidlu) potvrdila i Eva Fraňková a její kolegové z brněnské katedry environmentálních studií při Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, když nedávno dokončili případovou studii o stuktuře transakcí právě v Rozleť se.

Pro LETS skupinu lze dnes zdarma používat software Cyclos 4 Communities, kde není ani nutné se starat o server, neboť hosting zajišťuje nezisková organizace, která tento software vyvinula. V případě neochoty mít data o členech a transakcích uložená na serveru v zahraničí, existuje i starší verze softwaru Cyclos 3, jež se instaluje na vlastní server. Ten náš server tak sdíleně používají nejen Brňáci, ale i skupiny z Jeseníků, Beskyd a Ostravska.

V brněnském Rozleť se uvítáme i nové členy. Celý systém funguje na vzájemné důvěře, a proto máme vypracovaný postup přijímání nových členů – aby věděli, jak Rozleť se funguje, co se od členů očekává a co mohou oni očekávat od skupiny. Podrobnosti najdete na naší wiki a webu.

Mgr. Martin Malec

člen a administrátor Rozleť se, skupiny pro místní směnu v Brně

www.rozletse.cz.

.

From:
https://wiki.rozletse.cz/ - **LETS Brno Rozleťse Wiki**

Permanent link:
https://wiki.rozletse.cz/doku.php?id=media:jihomoravske_ekolisty_2014

Last update: **2023/05/25 14:01**